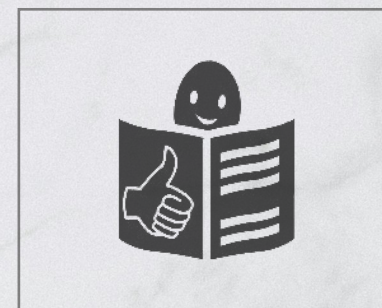

Gmina. Wybory. Samorząd

Tekst łatwy do rozumienia

Gmina. Wybory. Samorząd

Tekst łatwy do rozumienia

Tekst: Regina Mynarska

Konsultacje dostępności: Agnieszka Kociołek

Projekt, skład publikacji i redakcja: Łukasz Podgórni

Zdjęcia na okładce: Freepik.com i Pexels.com

My też mamy głos!

Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Rodziców

i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Tęcza” w Krakowie

www.stowarzyszenietecza.org

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Rządowy Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030

NOWE FIO

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030**

Ta publikacja udostępniona jest na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowa.

Pełny tekst licencji dostępny na stronie:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl>

Gmina. Wybory. Samorząd

Ludzie potrzebują być razem.
Umawiają się w jaki sposób będą razem żyć.
Żeby ułożyć sobie wspólne życie ustalają zasady.
Umawiają się co kto będzie robić.
Takie ułożone życie dużej grupy ludzi to państwo.
Państwo ma swój teren czyli miejsce na świecie.
Obok jest kształt terenu państwa polskiego.

Państwo można układać na różne sposoby.
Polska to państwo demokratyczne.
Demokratyczne oznacza że władzę mają ludzie.
O losach Polski decydują wszyscy dorośli mieszkańcy.
Dorosłość oznacza że ma się skończone 18 lat życia.
Co kilka lat Polacy wybierają grupę osób która będzie rządzić.
Na zdjęciu obok są osoby wybrane do rządzenia.

Mieszkańcy państwa to obywatele i obywatelki.
Każdy obywatel i obywatelka ma prawa i obowiązki.
Mają obowiązek być uczciwymi.
Mają obowiązek szanować życie swoje i innych ludzi.
Wszystkie te prawa i obowiązki są zapisane w specjalnej książce.
Nazywają się konstytucja państwa.
Na zdjęciu jest książka z konstytucją państwa polskiego.

Obywatele i obywatelki mają prawo do nauki i ochrony zdrowia.
Mają prawo być zabezpieczeni przed atakami.
Mają prawo podróżować po swoim kraju.
Mają prawo tworzyć rodziny.
Obywatele i obywatelki mają też prawo wybierać władzę.
Na zdjęciu jest obywatelka która wybiera władzę.

Gmina. Wybory. Samorząd

Państwo dzieli się na mniejsze kawałki.
Mniejsze kawałki to gminy, powiaty i województwa.
Obok jest kształt województwa małopolskiego.
W tych kawałkach państwa rządzą samorzady.
Ludzi do samorządów wybierają mieszkańcy gmin.
W państwie są też miasta i wsie.

Gmina to wspólnota ludzi którzy mieszkają blisko siebie.
Gmina miejska to wspólnota mieszkańców tego samego miasta.
Gmina miejsko-wiejska to wspólnota jednego miasta i kilku wsi.
Gmina wiejska to wspólnota kilku wsi.
Obok jest zdjęcie wsi widzianej z góry.

Gmina. Wybory. Samorząd

Każdą gminą rządzi rada gminy.
To grupa wybranych ludzi którzy dbają o gminę.
Rada gminy organizuje życie mieszkańców.
Organizować to znaczy dobrze układać i planować.
Rada gminy dba żeby mieszkańcy byli bezpieczni i zdrowi.
Dba o szkoły i domy kultury.
Obok jest zdjęcie rady gminy w czasie pracy.

Gmina kieruje różnymi sprawami za pomocą urzędników.
Urzędnicy pracują w urzędzie gminy.
Taki urząd ma swojego szefa lub szefową.
W gminie wiejskiej jest to wójt.
Szef mniejszego miasta to burmistrz.
Szef większego miasta to prezydent.
Obok jest zdjęcie prezydenta miasta Krakowa.

Szef urzędu gminy dba żeby mieszkańcom dobrze się żyło.
Pilnuje urzędników czy dobrze pracują.
Sprawdza czy zadania gminy są dobrze wykonywane.
Myśli jak zmienić gminę na lepsze.
Rozmawia z mieszkańcami żeby ich zrozumieć.
Obok jest szefowa gminy na spotkaniu z mieszkańcami.

Jako obywatel gminy masz prawo spotykać się z władzą.
Gdy chcesz załatwić jakąś sprawę idziesz do urzędu gminy.
Urząd gminy wydaje różne ważne dokumenty.
Wydaje na przykład dowód osobisty.
Musisz mieć dowód osobisty żeby pokazać kim jesteś.
Dowód osobisty pokazuje że jesteś obywatelem Polski.
Na zdjęciu jest urząd który wydaje dowody osobiste.

Gmina. Wybory. Samorząd

O mieszkańców ma się też troszczyć samorząd gminy.
Samorząd gminy zajmuje się wieloma sprawami.
Chroni środowisko i przyrodę.
Dba o czystość powietrza, dzikie zwierzęta, rośliny.
Zapewnia wodę dla mieszkańców.
Dba o urządzenia do oczyszczania wody.
Dzięki temu mamy czystą wodę w kranach.
Obok są urządzenia do oczyszczania wody.

Samorząd gminy dba o czystość na ulicach.
Odbiera śmieci od mieszkańców.
Zawozi je do przetworzenia albo na wysypisko.
Zajmuje się też transportem publicznym.
Transport publiczny to autobusy i tramwaje.
Samorząd kupuje nowoczesne pojazdy i zatrudnia kierowców.
Na zdjęciu tramwaj jedzie po moście.

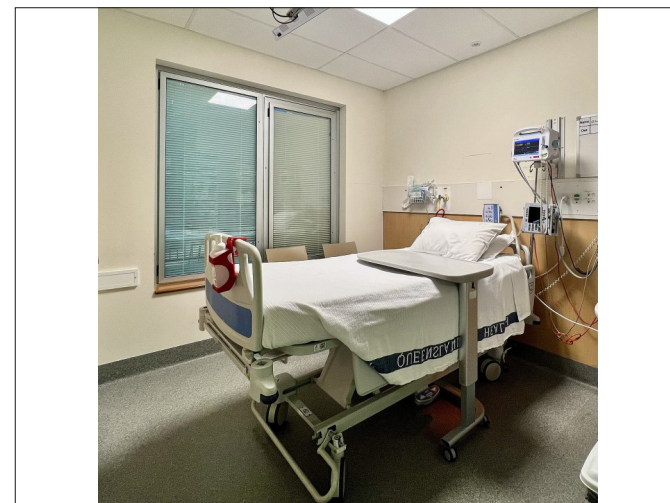

Samorząd gminy buduje nowe drogi.
Dba żeby drogi były dobre.
Jeśli w drodze zrobi się dziura to pracownicy ją naprawiają.
Drogi są ludziom bardzo potrzebne.
Po drogach można dojechać do pracy, szkoły, domu.
Można też nimi dojechać do rodziny i przyjaciół.
Na zdjęciu obok robotnicy budują nową drogę.

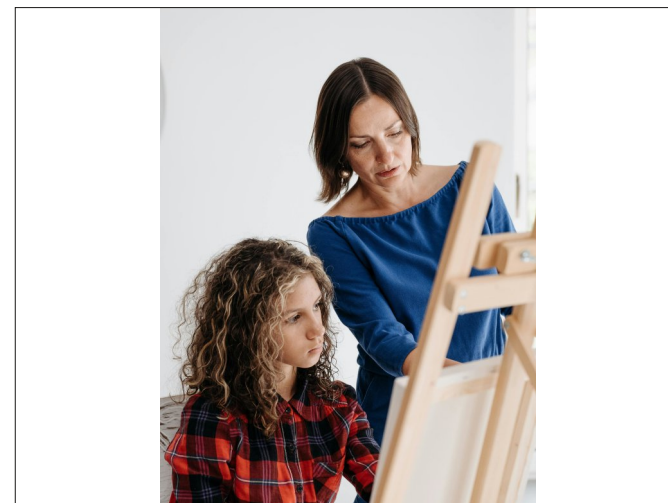

Gmina dba o zdrowie mieszkańców.
Zajmuje się przychodniami i szpitalami.
Przychodnia to miejsce w którym pracują lekarze i pielęgniarki.
Do przychodni idziemy po poradę lekarską.
Szpital to też miejsce gdzie pracują lekarze i pielęgniarki.
Ale do szpitala idziemy gdy jesteśmy bardzo chorzy.
Robi się tam operacje i różne badania.
Obok jest zdjęcie sali w szpitalu.

Gmina prowadzi szkoły.
Dba żeby budynki szkolne były dobrze urządzone.
Zatrudnia nauczycieli i nauczycielki.
Gmina prowadzi też domy kultury.
W domu kultury można ciekawie spędzić czas.
Można tam nauczyć się tańczyć albo malować.
Obok jest zdjęcie zajęć z malowania w domu kultury.

Gmina prowadzi teatry.
W teatrach aktorzy i aktorki wystawiają przedstawienia.
Gmina prowadzi także biblioteki.
Biblioteka to budynek w którym jest dużo książek.
Możesz przyjść do biblioteki i wypożyczyć książkę.
Za wypożyczenie książki nic się nie płaci.
Na zdjęciu są półki z książkami w bibliotece.

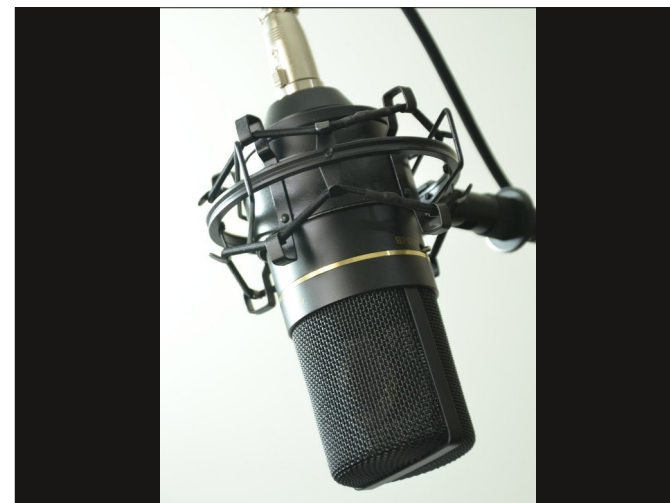
Gmina. Wybory. Samorząd

Władze gminy są wybierane przez obywateli.
Obywatele wybierają kto będzie we władzach co 5 lat.
To się nazywa wybory samorządowe.
Wybory są organizowane przez państwo.
Obywatele którzy wybierają osoby do władz to wyborcy.
Obok są wyborcy którzy idą na wybory.

Przed wyborami zgłaszają się osoby które chcą rządzić.
Spotykają się z ludźmi którzy będą ich wybierać.
Opowiadają im jak będą rządzić.
Występują w radiu i w telewizji.
Na zdjęciu jest mikrofon w radiu.

Potem są wybory czyli dzień gdy wyborcy wybierają.
Idą wtedy do specjalnych budynków czyli lokali wyborczych.
Są tam kartki z nazwiskami osób które chcą rządzić.
Każdy wyborca zaznacza długopisem kogo wybiera.
Inaczej nazywa się to głosowaniem.
Potem wrzuca kartkę do specjalnego pojemnika czyli urny.
Na zdjęciu jest obywatelka która głosuje.

Wybory są zorganizowane według kilku zasad.
Są powszechne czyli dla wszystkich.
Są równe czyli każdy musi przestrzegać tych samych zasad.
Są bezpośrednie czyli głosuje się osobiście.
Głosowanie w wyborach jest tajne.
To znaczy że nikomu nie musisz mówić kogo wybierasz.
To twoja tajemnica.
Na zdjęciu jest kabina która zasłania obywatelkę na wyborach.

Użyte zdjęcia

- **European Parliament:** s. 13 (dół); CC BY 2.0: <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/deed.en>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:EU_Elections_2024_-_Voting_in_Amsterdam_-_1.jpg
- **Gov.pl:** s. 13 (górze); CC BY 3.0 PL: <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/deed.en>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wybory,_Dar_Es_Salaam,_II_tura,_koperty.jpg
- **Gmina Starogard Gdański:** s. 7 (górze)
https://ugstarogard.pl/wiadomosci/1/wiadomosc/219686/z_sesji_powolano_nowe_sklady_komisji
- **Gmina Trąbki Wielkie:** s. 8 (górze)
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=907137741455488&set=pcb.907143408121588>
- **Kgbo:** s. 10 (dół); CC BY-SA 4.0: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Single_patient_room_at_Ipswich_Hospital,_Queensland,_2022,_04.jpg
- **Grzegorz Krzyżewski BRPO:** s. 5 (górze)
<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-tk-projekt-zmiany-konstytucji-senat>
- **Janusz Madejski:** s. 6 (dół); CC BY-NC-ND 2.0: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>
<https://www.flickr.com/photos/hejma/7866199590>

Użyte zdjęcia

- **Mateusz Opasiński**: s. 12 (góra); CC BY-SA 4.0:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wybory_samorz%C4%85dowe_w_Polsce_w_2018_roku_01.jpg

- **Pixabay.com**: s. 4 (góra), 9 (dół), 12 (dół)

- **Pexels.com**: s. 11

- **Radomil**: s. 5 (dół); CC BY-SA 3.0: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.en>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wybory_2006_RB.JPG

- **Rafał Zambrzycki/Kancelaria Sejmu**: s. 4 (dół)

<https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/komunikat.xsp?documentId=85B467BA6FC37ADEC1258A7E004E5DB3>

- **Swohmeck**: s. 6 (góra); CC BY-SA 2.5: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/deed.pl>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:POL_wojew%C3%B3dztwo_ma%C5%82opolskie_map.svg

- **Topory**: s. 9 (góra); CC BY-SA 4.0: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stacja_uzdatniania_Wody_w_Rumi.jpg_02.jpg

- **Urząd Miasta Krakowa**: s. 7 (dół), s. 8 (dół)

https://www.krakow.pl/nasze_miasto/1116,artykul,prezydent_miasta_krakowa.html

<https://www.bip.krakow.pl/?mmi=12920>

Użyte zdjęcia

- **Piotr Zdrowicki**: s. 10 (góra); CC BY-SA 3.0: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.en>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:KALISZ_BUDOWA_TRASY_18_-_panoramio.jpg